

Ének-zene

Így volt beírva a tantárgy iskolai értesítőmben – jogosan. Mert az alsóbb osztályokban éneket, felsőbb szinten zenét tanultunk. Előbbit gyakorlati, utóbbit elméleti jelleggel. Zenetörténet, nem hangszeres zene. Sok év után megállapíthatom, hogy el tudok képzelni a fentieknél szélesebb körű iskolai oktatást is. Olyant, mely általában bevezeti a tanulókat a zene művészetébe – ahogy ezt megteszi az iskola az írás és a rajz művészetével. A prózairodalom, költészet magas óraszámmal szerepel a tantervben, így valamennyi tudást mindenki elsajátít – hacsak nem gyűlöli az anyagot, azaz tanárai nem tudták megkedveltetni velem az irodalmat...

Érdekes, hogy az olvasással, számtannal egyszerre kezdünk éneket tanulni az elemi iskolában, de más-más eredménnyel. Hasonlítsuk össze mindjárt a betűolvasást a kottaolvasással. Előbbit mindenki megtanulja, utóbbit nem feltétlenül. Széleskörű felmérést nem végeztem, de azt elmondhatom, kottaolvasás terén ott tartok, hogy emlékszem: öt vonalra írtuk a kottákat, a magasabb hangokat jelölőket magasabbra, alacsonyabbakat lejjebb. Volt egy violin kulcs valahol az elején, de arra már nem emlékszem, hogy mi volt a haszna. Azt tudom, hogy van nyolcfokú skála, még el is tudom mondani az illető szavakat, de kiénekelni nem tudom őket. És hiába ismerem a tenor, bariton, basszus, szoprán, mezzoszoprán, alt elnevezéseket, ha profi énekes produkcióját hallom, nehezen tudom megállapítani, a művész melyikhez tartozik. Még olyan szakkifejezéseket is tudok, hogy lírai szoprán, vagy hőstenor, mert felnőtt koromban megszerettem az operák művészetét, de inkább tartalmilag, mint formailag. Könnyebb volt megtanulni az operák tartalmát, mint azt, hogy melyik szerephez melyik szólam tartozik.

Itt térek rá az „ének” és a „zene” közötti különbségre. Ez különösen élesre sikerült az én esetemben. Az előbbiből mindig rosszabb jegyem volt, mint a többi tantárgyból – mert nem tanultam meg, vagy nem tanítottak meg – rendszeren énekelni. Ezzel szemben, ahogy áttértünk a „zene” tanulására, rögtön megkaptam a legjobb osztályzatot, ami akkor hetes volt. Ének-zenetanárom, aki addig „kegyelemből” adott nekem „jó” osztályzatot, és nem elégségest, most örömmel írta be a kitűnőt.

Szüleim még tanultak zongorázni, nálam ez nem szerepelt a képzésben, de a klasszikus zenét megszerettették velem. Eleinte az Operaházban, Erkel Színházban éreztem jól magam, később a Zeneakadémián is. Könnyűzenéhez, dzsesszhez azonban nem vonzódtunk. Az operetthez inkább, és nem vetettük meg a magyar nótát, illetve a népdalt sem. Kevesebb közöm volt a tánczenéhez, pedig társadalmi elvárásnak eleget téve elég sokat táncoltam – nem igazi hozzáértéssel. „Ez milyen tánc, foxtrott, vagy más?” – ilyesféle kérdésekre nem egyszer másoktól kaptam választ. A szilaj mozgást kívánó táncfajták közül pedig főként csak a bécsi keringőért lelkesedtem. (A polkát még kedveltem, de az olyasmit, hogy twist, rock-and-roll, csa-csa-csa már nemigen tudtam befogadni.)

Visszatérve az iskolai zeneoktatásra, elmondhatom még, hogy sajnálom elmaradásomat, amennyiben nem tanultam meg énekelni, vagy valamilyen hangszeren játszani. Így nem tudom saját produkcióval elszórakoztatni saját magamat. Persze azért gyártanak hanglemezeket, hogy az ember bármikor lejátszhassa magának kedvenc szimfóniáit, versenyműveit, operaáriáit. Ezekből bőven van raktáron otthonomban, és időnként fel is teszem őket a lemezjátszóra.

Még nagyobb élményt jelentett számomra egy-egy operaelőadás, akár az Erkelben, akár az Operaházban. Eleinte szüleimmel jártam, majd folytattam a lányokkal, akiknek éppen udvaroltam, illetve drága kis feleségemmel, Évivel. Büszkén jegyezgettem, hányszor nézem, hallgatom meg az egyes operákat. Legtöbbször a Carmennel vittem – nyolc előadás.

És tartozom az igazságnak azzal, hogy megemlítem: volt annak a bizonyos „szocialista” korszaknak előnye is. Egyik éppen a kultúra terjesztése a tömegek számára. Olcsón lehetett könyvet vásárolni és zenét hallgatni. Az egyszerű állampolgár számára azzal tették elérhetővé a prózai és zenei színházat, hogy olcsón árusították a jegyeket. Csak akkor emelték az árakat, amikor külföldi sztár lépett fel, akit nyilván jobban meg kellett fizetni, mint a magyar énekeseket, énekesnőket. Úgy emlékszem, az 1960-as években tobzódtunk az ilyen vendégművészekben, és megfizettünk – felárral – akár 100-150 forintot is a zenei élvezetért... De nemcsak a két opera-színpadon hallgathattunk világsztárokat, hanem a Zeneakadémián is, ahova karmestereket, hangszer-szólistákat szerződtettek egy-egy fellépés erejéig. Nem sorolom fel azokat a művészeket, akiket volt szerencsém látni, hallani. Inkább bezárom ezt a beszámolót azzal, amivel kezdtem. Azzal a különbséggel, hogy ha nem művelni, hanem csak hallgatni kellett, akkor egyformán gyönyörködtetett – és gyönyörködtet – engem ének és zene...